

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel, 7.4.2008
KOM(2008) 186(lõplik)

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Põhja-Iirimaa töökonna aruande kohta

{SEK(2008)447}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Põhja-Iirimaa töökonna aruande kohta

1. Sissejuhatus

Rahu kindlustamine Põhja-Iirimaal on küsimus, mis puudutab eelkõige selles piirkonnas elavaid inimesi. See on tähtis aga ka Euroopa jaoks, võttes arvesse, et Põhja-Iirimaal elavad inimesed on Euroopa Liidu kodanikud ning et EL on rajatud rahu, stabiilsuse ja heaolu põhimõttele. Seepärast oli komisjonil eriti hea meel olla kutsutud toetama Põhja-Iirimaa rahutagamise protsessi, aidates piirkonda eelkõige selle pingutustes parandada oma majanduslikku konkurentsivõimet ja tagada püsivad töökohad oma inimestele. Komisjonil on eriti hea meel tõdeda, et Põhja-Iirimaa poliitiline juhtkond on seadnud majandusarengu prioriteediks.

Rahuprotsessi põhisündmuseks oli viimastel aastakümnetel sügavatel lahkarvamustel olnud kogukonna võimu jagamisele toetuvate detsentraliseeritud valitsemisinstitutsioonide sisseseadmine Põhja-Iirimaal 2007. aasta mais. See ajalooline sündmus tähendab, et Põhja-Iirimaast võib saada eeskuju, kuidas sügavad poliitilised lahkarvamusel saavad jäädavalt lahendatud ja kuidas ka kõige keerulisemates tingimustes on võimalik luua avatum, sallivam ja demokraatlikum ühiskond. Mais 2007 teatas komisjoni president José Manuel Barroso Põhja-Iirimaad külastades otsusest luua komisjonis voliniku Danuta Hübneri juhtimisel töökond, et toetada rahuprotsessi ja pöörata kooskõlas ühenduse üldise Lissaboni strateegiaga¹ tähelepanu eelkõige uute töökohtade loomisele. Põhja-Iirimaa töökond on tegelikult uus ja tihedam koostöö Põhja-Iirimaa ja komisjoni talituste vahel, sest kuigi piirkond on Euroopa regionaalabi peamine saaja olnud pikka aega, hakkab see abi nüüd järk-järgult lõppema ning piirkond peab hakkama toime tulema oma vahenditega.

Käesoleva teatise lisas on esitatud aruanne Põhja-Iirimaa töökonna töö tulemuste kohta. Aruandes kinnitatakse üldjoontes, et Põhja-Iirimaal on pärast pikaajalist konfliktiperioodi palju sotsiaal-majanduslikke probleeme. Kuigi mõned peamised majandusnäitajad, nagu töötuse määr või SKP elaniku kohta, on liidu keskmisega võrreldes head, on konfliktiperiood piirkonnale siiski oma jälje jätnud: suur sõltuvus avalikust sektorist, vähene riskivalmidus ja ettevõtluse madal tase, piirkonna halb maine välisinvestorite silmis, ettevõtlusega tegelevate inimeste väike arv. Saavutatud stabiilsus annab aga võimaluse majanduslikku suutlikkust märgatavalt tõsta. Sellest lähtuvalt uurib Põhja-Iirimaa töökond, kuidas saaks piirkonda rohkem ELi poliitikavaldkondadesse kaasata, et tõsta majanduslikku konkurentsivõimet ja muuta piirkond üheks uuendusmeelseimaks. Nagu allpool selgitatakse, on paralleelselt nende analüüsidega käivitatud juba mitu algatust.

2. Põhja-Iirimaa töökonna ülesanne

Põhja-Iirimaa töökonna eriülesanne on toetada Põhja-Iirimaa püüdlusi konkurentsivõime parandamisel ja püsivate töökohtade loomisel nende komisjoni talituste mobiliseerimise

¹ http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf.

kaudu, kes tegelevad konkurentsivõime ja jätkusuutliku tööhõive tegevuskavadega². Erilist tähelepanu pööratakse avalikust sektorist sõltuvuse vähendamisele ja dünaamilisema erasektori loomisele. Selle ülesande täitmisel ja käesoleva aruande ettevalmistamisel sümboliseerib Põhja-Iirimaa töökond uut partnerlust piirkonna haldusasutuste ja komisjoni vahel ning püüab kaasa aidata piirkonna käekäigu parandamisele. Konkreetselt on Põhja-Iirimaa töökond teinud järgmist:

- piirkonna sotsiaal-majandusliku profiili analüüsi taustal tehti üksikasjalik kokkuvõtte Põhja-Iirimaa saavutustest erinevates ELi poliitikavaldkondades, eelkõige viimase kavandamisperioodi jooksul (2006–2012), ning neid saavutusi võrreldi vajadusel teiste ELi osade omadega;
- nimetatud kokkuvõtte põhjal sõnastati soovitusel selle kohta, kuidas haldussektor, erasektor, ülikoolid ja uurimisinstituudid ning muud majandustegevuses osalejad saaksid Euroopale rohkem kaasa aidata ja Euroopast rohkem kasu saada.

Põhja-Iirimaa ametivõimudega on konsulteeritud Põhja-Iirimaa töökonna loomisest alates ja seda tehti ka käesoleva aruannet koostades. Põhja-Iirimaa ametivõimud on olnud tihedalt kaasatud. Konsulteeritud on ka Põhja-Iirimaa peamiste asjaosalistega, sealhulgas Põhja-Iirimaa esindajatega Euroopa Parlamendis, vabatahtliku sektori ja sotsiaalpartneritega.

3. Põhja-Iirimaa ELi poliitika raamistikus

Aruandes üksikasjalikult analüüsitud konkreetsete poliitikavaldkondade kohta võib teha üldise järelduse, et Põhja-Iirimaa võttis ELi poliitilistest meetmetest pühendumusega osa, kuigi ta tegelikult osaleb ELi poliitikavaldkondades vähem kui ülejäänud Ühendkuningriik või Iirimaa. Eelkõige sai piirkond ELi ühtekuuluvuspoliitika raames märkimisväärset finantsabi investeringute tegemiseks. Põhja-Iirimaa on juba pikka aega saanud ELilt finantstoetust ühe peamise eesmärgi 1 piirkonnana. Ajavahemikul 2000–2006 said kuus programmi (sealhulgas „Jätkusuutliku heaolu ehitamine” ja PEACE II programm) ELi abi 2,2 miljardi euro ulatuses, millele lisandus ELi toetus Rahvusvahelisse Iirimaa Fondi. Üks ELi uuenduslikke ühtekuuluvuspoliitika meetmeid Põhja-Iirimaaal on olnud programm PEACE, mis loodi esmakordselt 1995. aastal ja mille eesmärk oli toetada sotsiaal-majanduslikke ühisprojekte, et aidata kaasa rahu ja lepituse saavutamisele kahe kogukonna vahel. Praegusel kavandamisperioodil 2007–2013 on Põhja-Iirimaaal kuus programmi, mille raames antakse rahalist toetust 1,1 miljardi euro ulatuses, sealhulgas jätkatakse ka programmi PEACE. Programmide kaudu on ühendusel olnud võimalus kaasa aidata elanikkonna elukvaliteedi parandamisele ja ühendus teeb seda ka edaspidi.

Piirkond on olnud aktiivne ka muudes ELi poliitikavaldkondades, mida on üksikasjalikult selgitatud lisas. Siinkohal võiks välja tuua mõned näited tähtsamate saavutuste kohta. Ettevõtluspoliitika valdkonnas on Põhja-Iirimaa aktiivselt toetanud ettevõtlust ja uuendustegevust oma INVEST-NI agentuuri, euroinfokeskuste ja innovatsiooni levikeskuste kaudu. Belfasti innovatsiooni levikeskust peetakse riikidevahelise tehnosiirde edendamise poolest üheks viiest edukaimaks kogu ELi võrgustikus, sest keskus on oma väikese meeskonnaga olnud vahendajaks juba 28 sellisele siirdeprojektile.

² Peadirektoraadid AGRI, EAC, EMPL, ENTR, ENV, FISH, RTD, TREN, SG koos Euroopa Investeeringupangaga.

Teaduspoliitika valdkonnas osales Põhja-Iirimaa kuuenda raamprogrammi alusel (2000–2006) koos 161 partneriga 146 teadustöö lepingus, mille jaoks anti ELi eelarvest toetust 33,4 miljonit eurot. Keskkonna valdkonnas väärrib esiletõstmist nitraatide vähendamise tegevuskava ja koostöös Iirimaaga võetud ennetusmeetmed jäätmete illegaalse ekspordi vallas.

Tööhõive ja võrdsete võimaluste valdkonnas osaleb võrdsete võimaluste eest vastutav piirkonna ametiasutus Põhja-Iirimaa ainulaadset kogemust arvesse võttes juhtkomitees, mis vaatab üle komisjoni uurimust mitmekordse diskrimineerimise kohta, ning piirkonna valitsusvälised organisatsioonid osalevad aktiivselt diskrimineerimisvastastes võrgustikes.

Samal ajal peaks piirkond tulevikus tegema rohkem jõupingutusi, et lahendada sotsiaal-majanduslikke probleeme. Siinkohal oleks abiks Põhja-Iirimaa parem kaasamine ELi poliitikavaldkondadesse ja tihedam koostöö Põhja-Iirimaa töökonnas esindatud komisjoni talitustega. Tänapäeval ei sõltu majanduslik heaolu ei Põhja-Iirimaa ega mujal enam piirkonna konkreetsest spetsialiseerumisest, mis muutis Põhja-Iirimaa 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi alguses üheks kõige dünaamilisemaks piirkonnaks maailmas. Klassikaline „kohtadega seotud” majandus on asendunud tööjõu, kapitali, ideede ja teadmiste „liikumisega seotud” majandusega, mis tähendab, et osalus Euroopa ja ülemaailmsetes võrgustikes on majanduse konkurentsivõimelisuse jaoks tähtsam kui kunagi varem.

Konkurentsivõime parandamiseks on ülioluline muuta erasektor dünaamiliseks ja soodustada uute ettevõtete loomist ja arengut. Kuigi Põhja-Iirimaa on teinud selles valdkonnas märgatavaid edusamme, on vaja teha veelgi rohkem jõupingutusi, et lisaks uute ettevõtete loomise toetamisele tagada ka konkurentsivõimeliste ettevõtete püsijäämine.

Osa selles valdkonnas tehtavatest jõupingutustest on seotud tihedamate sidemete loomisega ettevõtete ja uuendustegevuse allikate (ülikoolid, uurimisinstituudid ja muud teadustöö ja uurimiskeskused) vahel nii piirkonna tasandil kui ka laiemas Euroopa kontekstis. Suurem konkurentsivõime sõltub suuresti kvalifitseeritud inimressurssidest, sealhulgas keele- ja muude oskuste arendamisest, mida on vaja, et luua paremad sidemed ülejäänud Euroopa ja muu maailmaga. Kuigi haridusstandardid on Põhja-Iirimaaal kõrged, tekitab probleeme suur lõhe madala kvalifikatsiooniga ja kvalifikatsioonita ning edukaimate kõrgkoolilõpetajate haridustasemetega. Teadmispõhise majanduse edendamiseks Põhja-Iirimaaal on vaja piirkonna inimpotentsiaali täiel määral ära kasutada. Sellega on seotud vajadus tuua rohkem inimesi ettevõtlusesse oskuste parandamise ja ajakohastamise, riskivalmiduse ja ettevõtluse edendamise kaudu, mis soodustavad uute väikeste ettevõtete loomist või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist. Koos jõupingutustega, mida tehakse, et suurendada mitteaktiivsete ja tõrjutud rühmade osalust tööturul, parandaks see olukorda Põhja-Iirimaaal sotsiaalse kaasatuse valdkonnas ja aitaks kaasa vaesuse vastasele võitlusele.

Edasisi jõupingutusi on vaja teha ka traditsioonilisemates valdkondades. Lisaks juba nimetatule on vaja jätkata põllumajandus- ja toiduainesektori moderniseerimist, sest see jääb ka tulevikus piirkonna jaoks väga oluliseks majandussektoriks. Lisaks sellele on minevikus teatavatesse infrastruktuuridesse investeeritud vähem, kui seda teistsuguses olukorras tehtud oleks. See kehtib transpordi infrastruktuuri ja keskkonna infrastruktuuri kohta. Seoses kasvava murega selle pärast, et vee traditsiooniliselt kõrge olnud kvaliteet halveneb, on vaja teha rohkem jõupingutusi veemajanduse ja jäätmekäitluse valdkonnas ja investeerida rohkem ökoinnovatsiooni ja keskkonnauuringutesse.

4. Põhja-Iirimaa töökonna töö ajavahemikul mai 2007 – märts 2008

Nagu juba eespool öeldud, on Põhja-Iirimaa töökond paralleelselt oma analüütilise tööga teinud alates 2007. aasta maist tihedat koostööd Põhja-Iirimaa ametiasutusega majanduskasvu ja töökohtade loomise tegevuskava raames. Esiteks pidasid komisjoni talitused esmatähtsaks kiirete otsuste võtmist uue põlvkonna sotsiaal-majanduslike arenguprogrammide kohta ajavahemikuks 2007–2013:

- 2007. aasta lõpuks on kokku lepitud kuue programmi osas: PEACE III, konkurentsivõime ja tööhõive programm, Euroopa Sotsiaalfondi Põhja-Iirimaa programm, territoriaalse koostöö programm Lääne-Šotimaa ja Irimaaga ning maaelu arengu programm. Otsust kalandusprogrammi kohta, mida organiseeritakse riiklikul tasandil kogu Ühendkuningriigi jaoks, on oodata lähikuudel, kui programm esitatakse vastavalt kokkulepitud ajakavale.
- Kuuele programmile ette nähtud ELi rahaline kogutoetus on üle miljardi euro. Programmide kohta tehtud otsused on tähtsad seepärast, et nad avasid tee 42 miljoni euro ulatuses eelmaksetele 2007. aasta alguses, mis peaks aitama piirkonnal alustada uute investeeringutega.
- Kõige julgustavam on, et Euroopa Regionaalarengu Fondi konkurentsivõime ja tööhõive programm, mis on kuuest kõnealusest programmist suurim, ELi kogutoetusega 473 miljonit eurot, koos sotsiaalfondi programmiga, mille jaoks EL näeb ette 165 miljonit eurot, on Lissaboni tegevuskava raames juba kinnitatud, mis tähendab, et 85% vahenditest eraldati otseselt konkurentsivõimega seotud investeeringute jaoks. Komisjon tervitab nende tähtsate Euroopa programmide rakendamist ootusega, et Põhja-Iirimaa annab ELis ühe parima näite selle kohta, kuidas kasutada Euroopa regionaalpoliitikat majanduskasvu ja töökohtade loomise tegevuskava rakendamiseks.
- Selleks et suurendada investeeringuteks olemasolevaid ressursse, on komisjon julgustanud ametiasutusi uurima laenupõhise finantstoetuse võimalusi VKEdes jaoks JEREMIE algatuse ja linnaarengu jaoks JESSICA algatuse raames. Euroopa Investeeringupanga (JESSICA) ja Euroopa Investeeringupangaga (JEREMIE) on võimaluste uurimiseks kontakti juba võetud.
- Lisaks sellele juhtis Põhja-Iirimaa töökond olulise tööstuse sulgemise (Seagate) valguses tähelepanu Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondile, mis võib aidata rahastada ümberõppe kulusid jms, kui vajalikud kriteeriumid on täidetud.

Teiseks tegi Põhja-Iirimaa töökond tihedat koostööd Põhja-Iirimaa ametiasutustega, et siduda piirkond kindlamini ELi võrgustikega:

- **Koostöö komisjoniga.** Kontakt komisjoni osakondadega on korrapärasem ja süsteemsem, tänu sellele teatakse Põhja-Iirimaaal nüüd paremini, milliseid võimalusi pakuvad ELi algatused ja kuidas taotleda toetust erinevates valdkondades. Seoses sellega kaalutakse mitmete meetmete võtmist või rakendatakse neid juba:
 - Üks esimesi näiteid selle kohta on konkursikutse ühenduse **üleeuroopaliste transpordivõrkude** (TEN) poliitika raames, mille suhtes näitas piirkond minevikus vaid väga vähe huvi üles. Tehes pakkumise Ühendkuningriigi ettepaneku raames, mis käsitles TEN-transpordiprogrammi aastateks 2007–2013, kindlustas piirkond ELi toetuse maanteeprojektiks 10,64 miljoni euro ulatuses. Toetusmäär – 16% kogukuludest – on Ühendkuningriigi kõrgeim võrreldes 5% toetusmääraga muude Ühendkuningriigi teelõikude puhul.

- **Teadmistepõhise majanduse** valdkonnas on **seitsmenda raamprogrammi** pakutud võimalused ülikoolidele, uurimiskeskustele ja erasektorile piirkonna jaoks väga olulised. Komisjon toetab Põhja-Iirimaa ametiasutusi selles, et nad keskenduksid konkursikutsetele nendes valdkondades, milles piirkond on tugev: lennundus, nanotehnoloogia, infoühiskond, toidukvaliteet ja teenused. Väikeettevõtete puhul on esile tõstetud **konkurentsivõime ja uuendustegevuse programmi** võimalusi, eelkõige **ökoinnovatsiooni algatuse** raames ja **finantskorralduse** valdkonnas Sealjuures rõhutati, kui vajalik on, et Põhja-Iirimaa osaleks erinevates ELi haridus-, koolitus- ja noortealgetustes, kuna inimressursid on teadmispõhise majanduse jaoks olulise tähtsusega. Vastavalt aruandele tuleks teha rohkem jõupingutusi, et valmistada Põhja-Iirimaa tudengeid ette osalemiseks **ERASMUS** programmis, mis annab piirkonna tudengitele võimaluse arendada oma keele- ja muid oskusi teiste ELi liikmesriikide haridusasutustes õppimise kaudu.
 - **Keskkonna- ja energiavaldkonnas** on Põhja-Iirimaa kõnelustes komisjoniga üles näidanud võimalikku huvi ELi transpordi- ja energiaprogrammide vastu (**Concerto, Intelligent Energy, Civitas**), mis aitaksid toetada tähtsaid meetmeid, mida piirkond on taastuenergia ja energiatõhususe valdkonnas juba võtnud. Arenguruumi on veel säästva arengu strateegias osalemises **LIFE+** programmi raames toetatavate projektide kaudu.
 - Muud meetmed hõlmavad ELi **tööhõivet ja sotsiaalpoliitikat** käsitlevat vastastikuse õppe seminari, mis toimub aprillis 2008. Hästi on edenenud ka 2008. aasta juunis Belfastis toimuva diskrimineerimisvastase konverentsi ettevalmistustööd.
 - Lisaks sellele on Põhja-Iirimaa jaoks tähtsas **põllumajanduspoliitika** valdkonnas prioriteediks võetud kvaliteetsete toiduainete edendamine geograafiliste tähiste kasutamise kaudu. Sellega seoses on ette valmistatud **kvaliteetsete toiduainete programmid**, mis peagi komisjonile esitatakse.
- **ELi rahastatavad võrgustikuprogrammid.** Põhja-Iirimaa tähelepanu on juhitud võimalusele osaleda **ELi võrgustikuprogrammides**. Eelkõige on piirkond näidanud üles huvi võtta juhtroll võrgustikus, mida toetatakse algatuse „Piirkonnad majandusmuutustes” raames ja mida kaasrahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist. See on esimene kord, kui Põhja-Iirimaa on teinud ettepaneku võtta juhtroll ning see näitab piirkonna kasvavat usaldust oma suutlikkusse ELi kontekstis.
 - **Kogemuste jagamine muude piirkondadega.** Põhja-Iirimaa on julgustatud jagama muude piirkondadega oma erilisi ja mitmes mõttes ainulaadseid kogemusi konflikti lahendamise valdkonnas. Esimene samm selles suunas tehti oktoobris 2007, kui Brüsselis toimuva iga-aastase piirkondliku ürituse, **avatud uste päeva** raames, korraldati eriseminar Põhja-Iirimaa kogemuste kohta PEACE programmiga võrdluses Küprose ja Lääne-Balkani riikide samalaadsete kogemustega. Nagu allpool selgitatud, on Põhja-Iirimaa väga huvitatud selle valdkonna väljaarendamisest teatavat liiki **Euroopa konflikti lahendamise vahendiks**.
 - **Jõudude ühendamine muude piirkondadega.** Osana vähem ametlike võrgustikega liitumisest, mis iseloomustavad ELi majandust, on Põhja-Iirimaa töökond julgustanud Põhja-Iirimaa otsima omal algatusel kontakte teiste piirkondadega ja vahetama nendega

kogemusi. Selle alustuseks aitas Põhja-Iirimaa töökond luua kontakti eduka Helsingi innovatsioonistrateegia projektiga.

5. Põhja-Iirimaa ja Põhja-Iirimaa töökond: järgmised sammud

Nagu juba eespool öeldud, andis Põhja-Iirimaa töökond oma töö tulemusena mitu olulist tõuget piirkonna järje peale aitamiseks. Komisjon teeb ettepaneku Põhja-Iirimaa töökonda veel mitte laiali saata, et see saaks aidata piirkonda selle töös ja jälgida edusamme. Edusammude tagamiseks on ette nähtud ametnike vahetus, kaasa arvatud lühikeseks ajaks. Põhja-Iirimaa esindusel Brüsselis on siinkohal samuti tähtis roll.

Põhja-Iirimaa töökond püüab Põhja-Iirimaal jätkuvalt tähelepanu juhtida uutele Euroopa programmidele, üritustele ja foorumitele, mis võiksid piirkonda huvitada.

Põhja-Iirimaa töökond aitab piirkonnal ka täita seatud eesmärki osaleda rohkem ELi poliitika kujundamises. See tähendab perspektiivi ja rolli muutust ELi abi saavast piirkonnast ELi poliitikakavade väljatöötajaks. Siinkohal sõltub edu sellest, millises riiklikus kontekstis konsultatsioonid ELi poliitika üle toimuvad, kuigi Põhja-Iirimaa töökond võib aidata tagada, et ametiasutused ja teised osalised oleksid piisavalt teavitatud, näiteks komisjoni esinduse kaudu Belfastis.

Põhja-Iirimaa ametivõimud on näidanud üles huvi aidata välja töötada vahendit, mis edendaks uuringuid ja nõustamist konflikti lahendamise valdkonnas. Sellise vahendi rolli, korraldamise ja rahastamisvahendite üle käib Põhja-Iirimaal aktiivne arutelu, võttes arvesse asjaolu, et nii piirkonnas endas kui ka Iirimaal on sarnased vahendid juba olemas. Komisjoni talitused nõustuvad, et Põhja-Iirimaa rahuprotsessist saadud kogemused võivad olla väärtuslikud konfliktide ennetamisel, lahendamisel ja rahu ülesehitamisel ka mujal maailmas ning on heaks kiitnud ametivõimude soovi kaaluda koos tulevase meetmeid. Seoses Euroopa Liidu ja kolmandate riikidega peetava poliitilise dialoogi ning toetusprogrammide kehtivate eeskirjadega ning riikidega, nagu Hiina, Venemaa ja Brasiilia, regionaalpoliitika üle peetava dialoogiga, juhib komisjon tähelepanu PEACE programmide erilisele panusele sotsiaalsele ja majanduslikule arengule. See võib anda tõuke koostööks kolmandate riikidega rahu- ja lepitusküsimustes, nagu seda edendati PEACE programmi raames ning Põhja-Iirimaa kogemused võivad sealjuures suureks abiks olla.